
**BESCHRYVINGHE
VAN HET GHENE
DAT VERTOOGHT WIERDT TER INCOMSTE VAN D'EXCELLENTIE
DES
PRINCEN VAN ORAENGIEN
BINNEN DER STEDE VAN GHENDT
DEN XXIX DECEMBRIS 1577**

In de vorige jaargang van Ghendtsche Tydinghen werd de geschiedenis van de Pacificatie van Gent behandeld. De betrachtingen van de verschillende partijen waren echter te uiteenlopend, waardoor een

oplossing van het conflict uitbleef.

Op 3 november 1576 was don Juan van Oostenrijk, natuurlijke zoon van Keizer Karel, rechtstreeks uit Madrid te Luxemburg aangekomen als nieuwe landvoogd van de Nederlanden.

Het is niet de bedoeling van dit artikel de historische gebeurtenissen noch de voorvallen te Gent te vertellen; belangstellenden willen we verwijzen naar Pirenne (deel II blz. 319) en naar Fris (blz. 210). Sedert de Pacificatie van Gent waren heel wat Calvinisten, die de wijk naar het noorden genomen hadden, te Gent teruggekeerd. De hertog van Aarschot was te Gent aangekomen voor de vergadering van de Staten van Vlaanderen. Een deel van de vergadering betuigde een sterk wantrouwen tegenover Willem van Oranje, dit tot groot ongenoegen van de Orangisten en van de aanhangers van de hervorming. Op 28 oktober 1577 werd de hertog van Aarschot aangehouden door Ryhove en opgesloten in het Serbraemsteen in de Onderstraat. De bisschoppen van Brugge en Ieperen en enkele andere edelen werden ook aangehouden. Op 1 november werd te Gent naar het voorbeeld van Brussel een comité der XVIII gevormd voorgezeten door Ryhove. De Staten-Generaal te Brussel protesteerden natuurlijk tegen de aanhouding van de hertog van Aarschot en eisten zijn vrijlating. Op tussenkomst van Willem van Oranje werd de hertog vrijgelaten. Enkele dagen later liet Hembyze de Gentse bevolking te wapen vergaderd op de Vrijdagmarkt de haat zweren aan Spanje. Op verzoek van de leden van Vlaanderen kwam Willem van Oranje, die te Antwerpen verbleef op 29 december 1577 naar Gent. Dank zij Lucas de Heere bezitten we een beschrijving van het bezoek van Willem van Oranje aan Gent. Lucas de Heere was geboren te Gent in 1534. In 1559 was hij te Fontainebleau in dienst van Catharina de Medici. Terug te Gent komt hij op de lijst der ketters en wordt verbannen in november 1568. Hij trekt naar Engeland, maar na de Pacificatie van Gent keert hij terug naar zijn geboortestad. In 1584 zal Lucas de Heere opnieuw veiliger oorden moeten opzoeken; hij trekt naar Parijs, waar hij sterft op 29 augustus 1584.

Volgens Ph. Blommaert verschenen van het werkje van Lucas de Heere drie uitgaven.

“De eerste uitgave heeft tot titel : *Beschryvinghe van hetghene dat vertocht wierd ter incomste van d'Excellentie des prinsen van Oraengien, binnen der stede van Ghendt, den XXIX Decembris 1577. Te Ghendt, by de weduwe van Pieter De Clerck, wonende te Putte, in de Witte Duyve, Anno M.D.LXXVIIJ.* Op den titel tusschen het opschrift en den naem des drukkers is het

wapen der stad Gent : de zilveren leeuw op een veld van sabel, omringd met eenen krans lauwer- en oranjebladeren. Het behelst 12 bladzyden, in kl. 4° zonder bladteekening.

De tweede uitgave is nagenoeg aen de eerste gelyk, ter uitzondering dat er op den titel geplaetst werd : *Van nieuws vermeerderd ende verbeterd*; en ter laetste bladzyde het referein ingevoegd werd door L. Dheere vervaerdigd met het volgende opschrift : *Refereyn ghepresenteert aen zijnder Excellentie t' synen vertrecke, den 15 january 1578.*

De derde uitgave is met eene andere letter gedrukt, en mogelyk wel in eene andere stad; zy draegt den Gentschen Leeuw ten titel niet, en onderaen, zonder melding van stad of drukker, staet alleenlyk : *Ghedrukt in 't jaer Ons Heeren 1578.* Eenige kleine veranderingen zyn aen den tekst toegebracht.

Zeer zeldzaam is dit werkje geworden, en slechts enkele exemplaren staen bekend. Te Gent bezit de heer Fr. Vergauwen, voorzitter der maetschappy, de eerste en de derde uitgaven; de heer P. Goetghebuer en de heer archivaris P. Van der Meersch hebben exemplaren der tweede uitgave.”

Voorgaande tekst is van Blommaert en verscheen als inleiding bij een heruitgave van het boekje van Lucas de Heere door de Maetschappy der Vlaemsche Bibliophilen.

Na deze inleiding, nu de beschrijving van de inkomst van Willem van Oranje te Gent op 29 december 1577. Hij kwam van Antwerpen over Temse. Twee honderd Gentse soldaten waren hem tegemoet gegaan te Temse. Bij Gent werd Willem van Oranje ontvangen door de baljuw, de schepenen, de notabelen, kooplieden en burgers.

“Daer neffens ghynghen hem teghen zes hondert Borgers soldaten, wel toegherust, de welcke gheordonneert waren om zijn wacht binnen der stede te zyne, Ende zo in de stadt commende, werdt ghemoett ende gheleedt met LIIII flambeaux, by de LIIII cnapen der Neeringhen ghedreghen zynde neffens ende voren zijn Exellentie, in twee reken ofte roten, Ende hier neffens waerender LIII picktonnen, over beyde zyden van der straeten staende, van de poorte tot zijn logement.”

De straten, langs waar de stoet voorbij trok waren rijkelyk versierd en verlicht met toortsen en pektionen. Op de weg waren drie verhogen opgetimmerd, waarop zinnebeeldige vertoningen werden gegeven. Het eerste verhoog aan de St.-Jacobskerk was opgericht door de kamer van retorica Jezus met de Balsembloem. Hier werd Judas

Machabeus vertoond, die zijn vijanden overwint. Judas Machabeus stelde de prins voor, die strijdt voor het vaderland. Achter hem stond een persoon, die de drie staten voorstelde : op het hoofd een fluwelen bonnet (de adel), een lang priesterkleed aan een schouder (de geestelijkheid) en het overige de kledij van een burger (de derde stand). Daarnaast stond een soldaat (gewillighen arbeit) en een bootzman (cloec herte). Op de andere zijde van het verhoog waren drie Spaanse soldaten afgebeeld : "Ghewelt" met een bloedig zwaard, "Moort" met een koord en schietbus en "Roof" met een pak. Ook "Verraet" was afgebeeld.

"hebbende een schoon aensicht vooren en achter een leelick, onder haer was een vrouwe ghe-naemt *Inquisitie*, magher ende leelic, zijnde ghecleedt ghelijc eenen spaenschen pape, ende het scheen datse dese vrouwe wilden avanceren ende voortdryn-ghen."

Twee personages Retorica en Historie spraken de prins toe.

Doen het Nederlandt was seer ellendich gheschonden
 Met doodelicke wonden
 Deur het spaensche ghebroet,
 Zijt ghy Machabeus tzijnder hulpe ghesonden;
 Met de Staten verbonden
 Hebt met u lijf en goet
 Ons gheluckich bewaert, als een recht vader doet.
 En slands recht voorghestaen, zynen vyand verdreven,

Het tweede verhoog was opgetimmerd aan het stadhuis : hier werden de zinnebeelden "De Gentse vrede" en "de Beschermer van het Vaderland" voorgesteld. De maagd, die de Pacificatie van Gent voorstelde, had om de lenden een sluier met de prinselijke kleuren, waarmede ze tevens twee personages - de katholieken en de protestanten- verenigde. De maagd smeedde een gouden keten met zeventien schakels met de wapens der zeventien provincies; onder het aambéeld lag de Tweedracht, voorgesteld door de hertog van Alva, die uit nijd in zijn bloedend hart beet. De Pacificatie-maagd was omringd door vier maagden, die Waarheid, Gedurigheid, Geloof en Discretie voorstelden. "De Beschermer van het vaderland" was gekleed in een harnas met de prinselijke kleuren en een zwaard met als tekst "Voor tgheloove en tvaderlandt". Hij was omringd door maagden, die voorstelden Wijsheid, Sterkte, Eendracht. Onder de voeten van de Beschermer der Nederlanden lag "moord en brandschat".

Het derde verhoog was opgetimmerd voor het hof van Wacken aan

de Poel. Hier zat de Maagd van Gent omringd door rijk geklede juffers en 54 maagden met de wapenschilden van de neringen van Gent. De Maagd van Gent

“onder eenen throon in eenen thuyn met haer banniere van Vlaenderen in deen handt en met haren leeuw : ende sprac tot zyne Excellentie dese woorden :
Princelic goede Vorst, des Nederlandts recht Vader,
Ic dijn Ghendtsche dienstmaecht heet u wilcom dees tijt,
In u aenschouwen wy ons verblyden te gader
Verhopende daer af het ghemeene profijt,
Door u wijsheyt en deucht, bestreckende haer so wijt
Dat ghy ten rechten zijt van elcken hoogh verheven.”

Daarna werd een lied gezongen.

Verblijdt u, Ghendt, Edel vermaerde stede,
In de bly incomste van desen Prince goet;
Vader des landts, beminder van de vrede,
Die ons accoort comt stellen op de voet,
Sulcke ghenade ons God de Heere doet
Door desen Vorst, zeer vroom ende vaillant,
Die eeuwelick moet leven
In eeren verheven
Tot de welvaert van geheel het Nederlandt.

Willem van Oranje bleef tot 15 januari 1578 te Gent. Hij bezocht de verdedigingswerken van de stad en drong er op aan er spoed achter te zetten. Op 14 januari 1578 zat hij de vernieuwing van het stadsmagistraat voor : Hembyse en Borluut werden eerste schepen, ook enkele calvinisten werden in het bestuur opgenomen. Willem van Oranje zou nog twee maal naar Gent komen : de eerste maal op 2 december 1578 op verzoek van Ryhove om wat orde in het bestuur te brengen. Als gevolg hiervan werd de katholieke godsdienst opnieuw toegelaten en de opgesloten geestelijken vrijgelaten. Nauwelijks weg gaan de poppen weer aan het dansen en op 10 maart verjagen calvinisten de priesters uit de kerken en verwoesten de tempels : een tweede beeldenstorm. Hembyze grijpt de macht. De gematigde partij zendt Rihove naar Willem van Oranje om hem te verzoeken opnieuw naar Gent te komen. Bij de komst van Willem van Oranje te Gent vlucht Hembyse, maar hij werd aangehouden en teruggebracht naar Gent. De XVIII werden ontwapend en een nieuw stadsmagistraat werd aangesteld. Later zal Hembyse naar Gent terugkeren en er het bewind in handen nemen. Op 4 augustus 1584 zal

Hembyse terecht gesteld worden op het Veerleplein. De lezers weten, dat Willem van Oranje op 10 juli 1584 in een voormalig klooster, nu het Prinsenhof te Delft, werd neergeschoten door Balthazar Gerards.

M. VAN GENT

HET GEBEURDE TE GENT 500 JAAR GELEDEN

Op 5 januari 1477 sneuvelde Karel de Stoute, hertog van Bourgondië, in de slag bij Nancy. Hierdoor werd Maria van Bourgondië, enige dochter van Karel de Stoute, erfgename van het Bourgondische rijk.

Maria van Bourgondië werd geboren te Brussel op 13 februari 1457. In 1465 overleed haar moeder Isabella van Bourbon; twee jaar later overleed haar grootvader Filips de Goede, die geregeerd had van 1419 tot 1467. Karel de Stoute huwde te Damme op 2 juli 1468 met Margaretha van York, zuster van koning Edward IV van Engeland. In 1471 zal haar grootmoeder langs vaders zijde Isabella van Portugal overlijden.

Toen het bericht van de dood van Karel de Stoute Vlaanderen bereikte, verbleef ze samen met haar stiefmoeder in het Prinsenhof. In de Sint-Janskerk - de latere Sint-Baafskathedraal - werd een plechtige zielmis ter nagedachtenis van de grote hertog opgedragen.

“Geen onkosten werden gespaard : van het Prinsenhof tot aan de kerk droegen tweehonderd vijftig armen van de stad, gekleed in daartoe speciaal gemaakte zwarte mantels en kaproenen, hoog opvlammende toortsen; geheel de dienst door zouden deze blijven branden, als een lugubere schittering tussen het donker bekleedsel van de kerk. Zwart rouwlaken bedekte de muren, waarop grote en kleine blazoenen, vanen en lange banieren, in taf en met franjes afgezet, aangebracht waren. Driehonderd vijf en twintig zwart-geschilderde houten staanders, waar even zoveel kaarsen in brandden, waren in lijkkapel en zijbeuken en verhoogden nog de rouwstemming die over heel de plechtigheid hing. Alles was verzorgd en men kon van het Hof getuigen, dat het niets ontzien had om de lijkdienst van de gewezen hertog zo indrukwekkend mogelijk te maken” (1)

Onmiddellijk werd de jonge hertogin geconfronteerd met zware bin-